

УДК 372.881.1

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/50-42>**Олена ГАРКУША,***orcid.org/0000-0003-2264-2517**старший викладач кафедри ділової іноземної мови та міжнародної комунікації
Національного університету харчових технологій
(Київ, Україна) elena.garkusha1990@gmail.com***Алла ЩЕГЛОВА,***orcid.org/0000-0002-6632-2753**старший викладач кафедри ділової іноземної мови та міжнародної комунікації
Національного університету харчових технологій
(Київ, Україна) alla2704@i.ua*

ЛІНГВОКОУЧИНГ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ МЕТОД ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНОМУ ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Статтю присвячено аналізу коучингу як сучасного підходу до навчання та викладання взагалі та лінгвокоучингу як одного з напрямів коучингового підходу зокрема. В статті розглядаються історія виникнення коучингу, принципи коучингу, аналізується сфера компетенцій викладача-коуча в порівнянні зі звичайним викладачем іноземної мови, наводяться та розшифровуються його основні функції консультанта, координатора та фасилітатора.

Для кращого розуміння особливостей ролі коуча в статті наводяться принципи Мілтона Еріксона, відомі як «зірка Мілтона Еріксона», які психотерапевт радить використовувати коучам для внутрішнього налаштування на процес взаємодії з клієнтом.

Коучинг – це процес взаємодії викладача-коуча з його підопічним, який базується на принципах партнерства та взаємоповаги та має на меті досягнення максимальних результатів шляхом ефективного розкриття потенціалу підопічного.

Коучинговий підхід передбачає рівноправні відносини викладача-коуча та студента, де відповідальність за результат однаковою мірою залежить від двох учасників. В основі коучингу закладені принципи особистісно-орієнтованого навчання.

Головним завданням викладача-коуча є розкрити потенціал свого підопічного, дати можливість вийти за межі його вмінь, розвинути самостійність та відповідальність. Коучинг не вчить а допомагає вчитися.

Раніше поняття коучинг в англійській мові частіше за все використовувалося по відношенню до спорту, проте згодом принципи коучингового підходу знайшли своє застосування і в освітній діяльності.

Лінгвокоучинг (лат. *lingua* – «мова», англ. *coaching* – «тренування, наставництво») – це передова методика викладання іноземної мови, основними завданнями якої є зробити вивчення мови водночас легким, цікавим та результативним.

Сфера компетенцій викладача-коуча значно ширша ніж звичайного викладача англійської мови. Вона охоплює однаковою мірою як інформативний та лінгвістичний рівні, так і психологічний, що позитивно впливає на вивчення мови студентами немовних спеціальностей.

Таким чином, коучинговий підхід до навчання вважається адекватним способом не тільки для вивчення іноземної мови, а й для подолання психологічного бар'єру під час навчання студентами немовних вищих навчальних закладів.

Ключові слова: мовний коучинг, викладач-коуч, іноземна мова, викладання іноземної мови.

Olena HARKUSHA,*orcid.org/0000-0003-2264-2517**Senior lecturer at the Department of Business Foreign Language and International Communication
National University of Food Technologies
(Kyiv, Ukraine) elena.garkusha1990@gmail.com***Alla SHCHEHLOVA,***orcid.org/0000-0002-6632-2753**Senior lecturer at the Department of Business Foreign Language and International Communication
National University of Food Technologies
(Kyiv, Ukraine) alla2704@i.ua*

LANGUAGE COACHING AS AN EFFECTIVE METHOD OF TEACHING A FOREIGN LANGUAGE AT A NON-LINGUISTIC HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENT

The article is devoted to the analysis of coaching as a modern approach to teaching and learning in general and language coaching as one of the areas of coaching approach in particular. The article considers the history of coaching,

the principles of coaching, analyzes the scope of competencies of the teacher-coach in comparison with the usual teacher of a foreign language, describes its main functions of consultant, coordinator and facilitator. To understand better the role of the coach, the article presents the principles of Milton Erickson, known as the «Milton Erickson's star», which the psychotherapist advises coaches to use to adjust internally to the process of interaction with the client.

Coaching is a process of interaction between a teacher-coach and his client, which is based on the principles of partnership and mutual respect and aims to achieve maximum results by effectively unlocking the potential of the client. The coaching approach assumes equal relations between teacher-coach and student, where the responsibility for the result depends equally on the two participants. Coaching is based on the principles of personality-oriented learning. The main task of a teacher-coach is to reveal the potential of his client, to give him the opportunity to go beyond his skills, to develop independence and responsibility. Coaching does not teach but helps to learn.

Previously, the concept of coaching in English was used in relation to sports, but later the principles of the coaching approach found application in educational activities.

Linguo-coaching (Latin lingua – «language» English coaching – «training, mentoring») – is an advanced method of teaching a foreign language which main objectives are to make language learning at the same time easy, interesting and effective.

The scope of competences of a teacher-coach is much wider than the scope of competences of an ordinary English teacher. It covers informative, linguistic, and psychological levels that has a positive effect on the learning of foreign language by students of non-linguistic specialties.

Thus, the coaching approach to learning is considered an adequate way not only to learn a foreign language, but also to overcome the psychological barrier when students study at the non-linguistic higher educational establishment.

Key words: language-coaching, teacher-coach, foreign language, teaching of foreign language.

Постановка проблеми. ХХІ століття ознаменувалося інтенсивним розвитком інформаційно-комунікативних технологій, який, з одного боку, дав значний поштовх в розвитку освіти та науки, з іншого боку, сприяв виникненню проблеми термінової підготовки висококваліфікованих кадрів.

На чолі прагнення України до інтеграції в світовий та європейський простір та розширення зв'язків з міжнародними партнерами, першочергового значення набуває розвиток в студентів так званих «soft skills» – «навичок успіху», частиною яких є іншомовна освіта.

Виникають суперечки й щодо методів навчання. В сучасному глобалізованому та мобільному світі традиційні методи навчання втрачають свою актуальність, на зміну їм приходять сучасні методики, а викладач замість ролі наставника набуває ролі консультанта, координатора, фасилітатора, ментора, едвайзера, тьютора, коуча.

На нашу думку, одним з адекватних способів оптимізації та інтенсифікації викладання іноземної мови в немовному вищому навчальному закладі є впровадження елементів мовного коучингу або лінгвокоучингу, як одного з напрямів коучингового підходу, який базується на принципах особистісно-орієнтованого навчання.

Аналіз досліджень. Тема статті була досліджена як закордонними, так і вітчизняними науковцями. О. Ю. Коваль, В. В. Кучер, К. В. Мельник, Т. С. Семегин в своїх роботах досліджували поняття коучинг та використання коучингового підходу в навчанні. Автори погоджуються з думкою, що елементи коучингу в процесі навчання пришвидшують процес засвоєння іноземної мови та роблять його легким та цікавим. М. Андріяшевська, Ю. Деражне та І. Лопатинська досліджували різні функції викладача та наголосили на тому, що

функції фасилітатора та тьютора є найважливішими для сучасного викладача.

Мета статті. Мета статті полягає в дослідженні нової для українських вищих навчальних закладів методики навчання іноземній мові – лінгвокоучингу та розгляді набутої ролі викладача іноземної мови – викладача-коуча або лінгвокоуча: сфери його компетенцій, його нових функцій та завдань.

Виклад основного матеріалу. Відомо, що коучинговий підхід до навчання почав формуватися ще на початку 70-х років. Тімоті Голві (W. Timothy Gallwey), американський бізнес-коуч, автор серії книг та винахідник методики досягнення особистісної та професійної досконалості, так званої «внутрішньої гри», один з засновників поняття коучинг зазначає, що ідея коучингу з'явилася в нього, коли він був тренером з гри в теніс.

Завдяки чітко зрозумілим цілям та можливості одразу бачити досягнення, спостерігати за процесом навчання та відстежувати зміни на прикладі спорту виявилось дуже продуктивним. Висновок був зроблений беззаперечний: результат залежав не тільки й не стільки від здібностей підопічного. Головним чином на нього впливав підхід до навчання, який обирав тренер.

Було виявлено, що в процесі точного виконання настанов тренера, підопічний з меншою насагою прагнув до самовдосконалення й не брав на себе відповідальність за результати навчання. Тому Т. Голві мав на меті створити принципово новий підхід до навчання, який відрізнявся від звичайного спортивного наставництва.

Згідно з Т. Голві, супротивник в голові є більш небезпечним, ніж супротивник під час змагання. Важливим завданням спортивного коуча було створити такі умови під час тренувань, в яких під-

опічний мав змогу подолати внутрішній супротив: мобілізувати ресурси підопічного, заставити його повірити у власні сили, допомогти вийти на вершину своїх можливостей. При цьому підопічний мав змогу самостійно обирати елементи навчання, завдяки чому розкривався весь потенціал підопічного, з'являлася природня здатність до навчання та бажання досягати кращих результатів.

Т. Голві дає наступне визначення поняттю коучинг – «це мистецтво створення (за допомогою бесіди та поведінки) середовища, яке полегшує рух людини до бажаних цілей так, щоб воно приносило задоволення.» Коучинг не вчить, а допомагає вчитися. (Голви Т., 2012) Майлз Дауні (Myles Downey), засновник школи коучингу в Лондоні, бізнес-коуч з більш ніж 20-ти річним досвідом підкреслює, що «коучинг – це мистецтво сприяти підвищенню результативності, навчанню й розвитку іншої людини.» (Дауні М., 2008) Джон Уйтмор (John Whitmore), бізнес-тренер Великобританії, автор сучасної моделі коучингу GROW та бестселеру «Коучинг високої ефективності», погоджується, що «коучинг розкриває потенціал людини і таким чином допомагає досягти максимальної ефективності.» (Уйтмор Дж., 2005)

Підсумовуючи все вищезазначене, можемо дати наступне визначення поняттю коучинг – це процес взаємодії викладача-коуча з його підопічним, який базується на принципах партнерства та взаємоповаги та має на меті досягнення максимальних результатів шляхом ефективного розкриття потенціалу підопічного.

З плином часу позитивний досвід спортивного коучингу почав активно використовуватися в усіх сферах діяльності людини. Одним з напрямів коучингу в освітній галузі є лінгвокоучинг або мовний коучинг, який виник на стику лінгвістичної науки та коучингу.

Лінгвокоучинг – це передова методика викладання іноземної мови в процесі якої вивчення відбувається дещо на інших засадах, ніж під час традиційного навчання.

Замість використання директивного методу навчання, де викладач за рахунок своєї професійної компетентності є авторитетом, а студент – об'єктом навчальної діяльності, лінгвокоучинг дає право студенту активно долучатися до навчального процесу шляхом його партнерської взаємодії з викладачем-коучем. «Комунікативне співробітництво» та принцип свідомого оволодіння мовою – необхідні умови лінгвістичного коучинга, а партнерство – плідний ґрунт для навчання. При цьому відповідальність за результат покладається однаковою мірою на двох учас-

ників, на відміну від традиційного навчання, де за результат відповідальний викладач.

В мовному коучингу основним питанням є: як зробити вивчення мови водночас легким, цікавим та результативним.

Лінгвокоуч не лише професійно та відповідно до всіх міжнародних стандартів викладає свою дисципліну, а й виконує функцію фасилітатора: підтримує розвиток студента, його прагнення до самовдосконалення, допомагає розкрити його здібності, створює сприятливий до пізнання клімат та атмосферу довіри й розуміння. При цьому одним з ключових завдань викладача-коуча є заохотити студента до вивчення мови не тільки під час аудиторних занять, а й самостійно опрацьовувати матеріал у вільний час.

Замість неухильного дотримання програми курсу, викладач-коуч зміщує акцент уваги на особливі вимоги студента, його індивідуальні здібності та цілі. До уваги беруться сильні сторони студента, його вподобання, що робить навчання особистісно-орієнтованим. В цьому випадку викладач-коуч виконує функції консультанта та координатора.

У процесі навчання він допомагає студенту визначити прогалини в знаннях та дає фахові рекомендації щодо ефективних методів їх подолання, визначає терміни та разом зі студентом складає програму навчання для максимально ефективного досягнення сумісно поставленої мети, супроводжує та спрямовує студента в навчальному процесі, дає корекційні поради орієнтуючись на прогрес окремого студента, в разі необхідності вносить зміни та допомагає оцінити плідність роботи. (Полікарпова Ю.О., 2017)

Замість питання «скільки часу та енергії я повинен приділити своїм студентам, щоб вони досягли поставлених цілей», викладач-коуч ставить питання «як далеко я повинен відійти, щоб дати час та можливість своїм студентам досягти їх мети».

Дана методика має на меті культивувати в молоді самостійність, усвідомлення власної діяльності, вміння брати відповідальність та аналізувати досягнуті результати навчання, розвивати креативне мислення та дати можливість вийти за межі своїх вмінь. Елементи мовного коучингу в навчанні допомагають швидше досягти позитивних результатів, краще оволодіти іноземною мовою, ніж при традиційному підході.

Цілком логічним є той факт, що майбутній студент філологічного факультету, який свідомо обирає іноземну мову як спеціальність, є більш готовим до всіх викликів її вивчення і, частіше за все,

вже має мінімальний рівень знань на відміну від студента немовного факультету.

Тим самим у викладачів іноземної мови немовних ВНЗ виникає необхідність долати ще й психологічні бар'єри, які так чи інакше впливають на вивчення та оволодіння студентом іноземною мовою. На чолі з недостатнім рівнем знань виникає цілком природний страх зробити помилку та бути покараним за це викладачем-авторитетом. В результаті чого студент не тільки боїться висловити власні думки, а й зневірюється у власних силах, втрачає мотивацію до вивчення іноземної мови, починає пропускати заняття.

Завдяки ширшій сфері компетенцій викладача-коуча, яка охоплює однаковою мірою як інформативний та лінгвістичний рівні, так і психологічний, в порівнянні зі звичайним викладачем іноземної мови, коучинговий підхід до навчання є адекватним способом подолання негативних проявів у вивченні іноземної мови студентом немовного ВНЗ.

Окрім високого рівня володіння іноземною мовою (C1-C2), знань міжнародних стандартів та володіння європейськими методиками викладання, викладач-коуч допомагає визначити та подолати перешкоди в засвоєнні іноземної мови, знайти мотивацію до навчання, адаптувати студента до нового рівня вивчення іноземної мови, створює сприятливий психологічний клімат.

Рефлексією причинно-наслідкового методу навчання від студента є усвідомлення плідності власної роботи та відповідальність за неї, що, в свою чергу, веде на шлях до успішного досягнення поставленої мети.

Виходячи з вищезазначеного, постає низка питань: чи кожен викладач здатен до перевтілення у викладача-коуча; як завжди знаходитись в ресурсному стані для свого клієнта.

Коучингове ремесло в освітній галузі, окрім здобутої вищої освіти, потребує від коуча безпринципного сприйняття його підопічного, як особистості, усвідомлення його унікальності. Нав'язливе ставлення та вимоги до неухильного виконання установ викладача – табу в професії коуча.

Для того, щоб викладачу-коучу правильно налаштуватися на роботу зі своїм підопічним, психотерапевт Мілтон Еріксон (Milton Erickson) пропонує застосувати наступні важелі впливу на свій внутрішній стан, засвоїти наступні принципи:

1. Всі люди хороші такі, як вони є. З ними все ОК.
2. Всі люди вже мають внутрішні ресурси, які їм необхідні.
3. Всі люди завжди роблять найкращий вибір, який вони можуть в даний момент.

4. Всі люди завжди мають позитивні наміри в основі своєї поведінки.

5. Всі люди не можуть не змінюватися у відповідь на внутрішні та зовнішні зміни. Зміни неминучі!

Рис. 1. Зірка Мілтона Еріксона

Вони отримали назву «зірка Мілтона Еріксона» та ефективні як у коучингу, так і при взаємодії з людьми у будь-якій життєвій сфері. Принципи Мілтона Еріксона передбачають сприймати людей такими, як вони є, не змінювати їх, не лагодити, не виправляти, не осуджувати і ні в якому разі не порівнювати.

Перед початком занять психотерапевт радить обнулити свої власні вподобання й прийняти той факт, що в людині вже є все необхідне для того, щоб досягти власної мети. Основним завданням, яке в цьому випадку постає перед викладачем-коучем – є розкриття потенціалу свого підопічного шляхом надання можливості набутти необхідні навички та компетенції.

Сприйняття вибору підопічного означає, що викладач-коуч погоджується з фактом, що цей вибір є оптимальним для підопічного, не обов'язково він має бути правильним. В цьому випадку викладач-коуч, за рахунок своїх фахових знань, може розширити бачення ситуації підопічним і тим самим збільшити кількість варіантів для вирішення та подолання проблеми.

В основі своєї поведінки кожна людина має позитивні наміри. В процесі вивчення іноземної мови важливим є виявити позитивні наміри, які побудили студента до занять з викладачем-коучем, пробудити мотивацію та жагу до знань.

Зміни неминучі. В процесі навчання підопічний набуває нових знань та навичок. Викладач-коуч та студент разом йдуть до змін покидаючи власну зону комфорту та переходячи в зону зросту обираючи при цьому то спостерігати за станом дій, то змінювати та підлаштовуватися до результатів роботи.

Висновки. Враховуючи все вищезазначене, можемо зробити висновок, що в умовах глобалізації та інтеграції України до європейського про-

стору, забезпечити якісний процес викладання та вивчення англійської мови у вищому навчальному закладі здатен фахівець, який володіє іноземною мовою на рівні не нижче С1 та використовує в своїй роботі елементи коучингового підходу.

Викладач-коуч має ширший ряд компетенцій в порівнянні зі звичайним викладачем іноземної мови та виконує функції консультанта, координатора та фасилітатора, що значно сприяє та пришвидшує процес вивчення іноземної мови, особливо студентами немовних спеціальностей.

Лінгвокоучинг – це передова методика викладання іноземної мови, напрям коучингу, в процесі якої вивчення іноземної мови відбувається на умовах партнерства між викладачем-коучем та студентом. Відповідальність за результат покладається на обох учасників.

Метою лінгвокоучингу є зробити процес вивчення іноземної мови легким, цікавим та результативним та досягти максимальних результатів навчання шляхом ефективного розкриття потенціалу підопічного.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Голви Т. Работа как внутренняя игра: Раскрытие личного потенциала / Т. Голви; Пер. с англ. – 2-е изд. – М.: Альпина Паблишер, 2012. – 266 с.
2. Горук Н. Коучинг як ефективна технологія формування самоосвітньої компетентності студентів. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2015. Вип. 11(1). С. 99–104.
3. Дауни М. Эффективный коучинг: уроки для коучей / М. Дауни; Пер. с англ. – М.: Добрая книга, 2008. – 288 с.
4. Єфімова О.М., Жицька С.А. Коучинг як складова особистісно-орієнтованого навчання у професійній підготовці студентів вищих навчальних закладів. Науковий огляд. № 4 (36), 2017. С. 103–112.
5. Полікарпова Ю.О. Сучасні тенденції у викладанні англійської мови в Україні 2017. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4870
6. Уитмор Дж. Коучинг высокой эффективности. Новый стиль менеджмента, развитие людей, высокая эффективность / Дж. Уитмор. – М.: МАКУБ, 2005. – 168 с.

REFERENCES

1. Golvi T. Rabota kak vnutrennyaya igra: Raskrytie lichnogo potentsiala. [Work as an internal game. Disclosure of internal potential.] Alpina Publisher 2012, 2 ed., P.266 [in Russian].
2. Horuk N. Kouchynh yak efektyvna tekhnolohiia formuvannia samoosvitnoi kompetentnosti studentiv. [Coaching as an effective development of the formation of self-educational competence of students]. Problems of preparation of the modern teacher, 2015, Nr 11(1), pp. 99-104 [in Ukrainian].
3. Dauni M. Effektivnyi kouching: uroki dlya kouchey. [Effective Coaching: Lessons for Coaches]. Dobraia knyha, 2008, P. 288 [in Russian].
4. Iefimova O.M., Zhytska S.A. Kouchynh yak skladova osobystisno-orientovanoho navchannia u profesiinii pidhotovtsi studentiv vyshchych navchalnykh zakladiv. [Coaching as a component of student-centered learning in the professional training of university students]. Naukovyi ohliad, 2017, Nr 4(36), pp. 103-112 [in Ukrainian].
5. Polikarpova Yu.O. Suchasni tendentsii u vykladanni anhliiskoi movy v Ukraini [Contemporary trends in teaching English in Ukraine] 2017. URL: https://www.narodnaosvita.kiev.ua/?page_id=4870 [in Ukrainian].
6. Uitmor Dzh. Kouching vyisokoy effektivnosti. Novyy stil menedzhmenta, razvitie lyudey, vyisokaya effektivnost [High efficiency coaching. New style of management, development of people, high efficiency] MAKUB, 2005. – P. 168 [in Ukrainian].